

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Szerkesztőségi iroda:

Nagybeeskerek,

Zapolya-utca 1-ső szám,

ahová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal.

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája Nagybeeskerek, Zapolya-utca 1. ahová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy óra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el. Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével mindennap délután 5 órakor.

Nagybeeskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 165. szám.

Kedd, július 21.

A nőnevelés.

— Leányiskoláink. —

A zárdaiskola értesítője.

Nagybeeskerek, július 21.

A polgári leányiskolai intézmény hazai közoktatásunk keretében — szervezetét tekintve — egyik legmegfelelőbb alkotások közé tartozott, mindaddig, míg a felsőbb leányiskolák és a leánygimnáziumok önkéntlenül felszínre nem hozták a polgári leányiskolák ezen intézetekhez való viszonyának a kérdését. Ennek a tagadhatatlanul fontos tanügyi kérdésnek a megoldása indult meg azzal az új polgári leányiskolai tantervvel, melyet a közoktatásügyi miniszter az elmúlt tanév végén kiadott és a melyik már a jövő tanév elején a polgári leányiskola I. osztályában hatályba is lép.

Minden iskola szervezete tantervében jegecedik ki, ez az iskola gerince, mely körül az iskola minden egyéb működése összpontosul. Ezért aztán rendkívül fontos, de annál nehezebb a jó tanterv kérdése.

A tantervet mindig az iskola célja határozza meg. A polgári leányiskolának pedig kettős célt kell szolgálnia: az egyik cél az, hogy a nőt az emberi haladásnak megfelelő műveltséghez juttassuk, a másik pedig, hogy a nőben rejlő szellemi és anyagi erőt a közjó, a társadalmi kötelességek terén értékesítsük, továbbá a létért való nehéz küzdelemben a nők tömegét arra is képesítsük, hogy a kenyérgéret nehéz munkájában ők is kivegyék a maguk részét. Ezen az alapon aztán a tanterv kérdése az, hogy mely tantárgyakat, mily terjedelemben, mennyi idő alatt kelljen tanítani, hogy a polgári iskolából távozó 14—15 éves leány teljesen bevégezett olyan iskolai kiképzéssel, annyi általános műveltséggel és gyakorlati készségekkel bírjon, hogy ezzel az életbe léphessen és ott női hivatását tudatosan betölthesse.

Az új tanterv, mely az utolsó 1887-ben kiadott tantervet helyezi hatályon kívül, igen lényeges változtatásokat tartalmaz, indokolása többféle szempontot emel ki, melyeknek a tanterv összeállításánál érvényt kellett szerezni.

A legfontosabbak egyike a gyakorlati szempont, mely megköveteli, hogy a polgári leányiskolában a való élettel kapcsolatos, korszerű ismereteket szerezhessen a növendék. Ezért nyújt a tanterv módot a magyar nyelv használatában való ügyesség elsajátítására, a közeleti fogalmazványokban való jártasság megszerzésére, a modern magyar irodalomban való tájékozódásra, a német nyelvnek egészen gyakorlati módszerrel való megértésére, hazánk alkotmányának és gazdasági viszonyainak megismerésére, a háztartási és nevelési ismeretek megszerzésére stb.

A második a női hivatás szempontja, mely szorosan összefügg az előbbivel. A tanterv ezért gondoskodik arról, hogy a növendéket már az iskola lassa el oly ismeretekkel, melyekre neki majdan a háztartás és a gyermeknevelés terén olyan nagy szüksége van, és melyekre az iskolából kikerülve, rendszerint nem vagy csak fogyatékosan tehet szert. Az egészségügyi és háztartási ismeretek felkarolása a családi élet és így az egész társadalom érdekében szükséges.

Nagy jelentőségű a nemzeti szempontnak kiterjedt és mélyreható érvényesítése az új tantervben. Ezért a magyar nyelvi és irodalmi tanítás heti óraszámát emelte; a történettantás középpontjába a nemzeti történetet állítja, az egyetemes történetet pedig mint külön tárgyat nem veszi föl, hanem belőle annyit ölel föl, amennyi a világtörténeti vonatkozások megértésére szükségesek. Magyarország földrajza egy egész évre terjed.

Nem kevésbé fontos az új tantervben

a tanítás anyagának a növendékek értelmi fejlettségéhez mért megválogatása. A tanterv kerüli nemcsak a nehezebb anyagoknak felvételét, hanem minden szükségtelenül elvont ismeretet, sőt kifejezést is és mindenütt a legkönnyebb, legtermészetesebb eljárásokat alkalmaztatja.

A tanterv a növendékek testi nevelése szempontjából is jelentős haladást mutat, a testgyakorlás heti óraszámát emeli, a játékokat, kirándulásokat, télen a korcsolyázást és ahol lehet nyáron az uszást is követeli.

Általában tehát a tantervnek, mely hosszú, sokoldalú tanácskozások eredménye, az a célja, hogy a polgári leányiskolák mintegy 40.000 tanulója oly tanításban, testi-lelki nevelésben részesülhessen, mely kielégíti a társadalom igényeit, képesíti a lányokat női hivatásuk betöltésére és kifejleszti bennük a legszebb magyar női erényeket.

A Miasszonyunkról nevezett szegény iskolánővérek vezetése alatt álló polgári és elemi népiskola értesítőjét egy igen szépen, lendületesen megírt cikk vezeti be „Utóhangok Magyar Szent Erzsébet ünnepéről” címen, amelyben az író még egyszer megemlékezik az elmúlt tanévben tartott ünnepéről, amikor Árpádházi szent Erzsébet 700-os születésnapját ülték meg. Igen lelkesen írja meg Erzsébet életének történetét, „mely oly magas, oly lélekemelő, hogy mindenkinek minden életkorban követendő példát mutat.”

A tantestület 18 tagból állott, kik közül 11 iskolánővér és 7 világi tanítónő.

Az igazgatói jelentés külön gyászkeretes lapon emlékezik meg az elmúlt tanév folyamán elhunyt Dessewffy Sándor csanádegyházmegyei püspökről.

Beiratkozott a polgári iskola I. osztályába 63, a II. osztályba 52, a III-ba 58 és a IV-be 41 tanuló. A kézimunka tanfolyamra 16, összesen 230 tanuló, ebből kimaradt 15 és így év végén 215 tanuló maradt. Vallás szerint volt róm. kath. 163, reform. 7, ág. ev. 2, gör. kel. 42 és izr. 1. Anyanyelv szerint magyar

A „TORONTÁL” tárcája.

Ilyenek a nők.

A tavasz első fuvalata összekeveredett az első virágok kedves illatával és behatolt egy szépen berendezett szobába. Az egyik ablaknál festőtábla, több ecset, csésze és festővászon feküdt a legnagyobb rendetlenségben. Az ablak mellett levő festőállványon egy megkezdett kép volt, mely mezei virágokat ábrázolt. A másik ablaknál egy kis dohányzó asztal állt, azok mellett két fiatal leány ült: Hilda és Lili. Mindkettő könyvet tartott kezében, de egyiknek se volt ott a gondolata az olvasásnál. Lili nyugtalanul lóbálta lábát, mely csinos fekete szoknyája alól kilátszott. Egyszerre kiejtette kezéből a könyvet, hátradólt székében és kinézett az ablakon.

— Oh szegény Ottó — mondta végre és kifakadását sóhajok követték. Hilda Lilire pillantott, összecsapta a könyvet és az asztalra tette, honnan egy cigarettát vett el, melyet meggyújtván, vigan eregette a füstöt, mialatt többször ismételtegette:

— Szegény fiu!

Hilda egy pillantást vetett barátójére.

— Mit gondolsz, Hilda, szomorkodni fog, ha megtudja a valót? — kérde Lili. — Mialatt

ezt kérdezte, az izgatottságtól és kíváncsiságtól összeborzadt. Hilda nem felelt.

— De ugy-e belátod, — folytatta Lili — hogy nem tehettem másképp; hisz tudod, hogyan állnak a dolgok. Magam sem tudom, miért határoztam el magamat oly gyorsan, de végre is tisztában akartam lenni a dologgal és tudtára adtam Ottónak.

— Mit gondolsz, tragikusan fogja venni? — kérdezte kis idő múlva Lili és ismét hideg borzongás futott végig rajta.

Hilda felkelt, Lili székének karfájára támaszkodott és így szólt:

— Isten őrizzen ettől, Lili! A mai világban nem veszik olyan tragikusan a szívügyeket a férfiak. Ottót biztosan el fogja keseríteni, de a guta nem üti meg!

— Oh, Hilda, talán mégis fegyverhez nyul. Gondold meg: Ottó egészen más, mint a többi férfi!

Hilda elnevette magát és szeliden megsimogatta Lili arcát.

— De szívem, emiatt a szerelem miatt, melyet irántad érez, nem fog magában kárt tenni s neki mint gentlemannak szem előtt kell tartania, hogy olyasmit ne kövessen el, amivel valakit megbánthat.

— Én is azt hiszem — mondta Lili, s felkelvén székéből, sétálni kezdett a szobában. De

mivel egészen még nem nyugodott meg, újra beszélni kezdett.

— Ez a dolog másképpen végződött, mint hittem volna. De te, kedvesem, meg fogod érteni, hogyan képzeltem az egészet. Esküszöm, hogy mikor Ottó engem eljegyeztet, nem gondoltam arra, hogy nekem sokáig kell várnom rá. Ha egészséges lennék és dolgozni tudnék, akkor másképp lenne. Tulajdonképpen melegágyi nővény vagyok, melynek napfény kell és minden percben ápolást igényel. Azért jobb volt idejekorán nyilatkozni. Ottónak és nekem is jobb, mert szabaddok leszünk.

— Minden bizonynyal — mondá Hilda — neked minden ember igazat fog adni. Nem volna helyes, ha te nézeteid dacára hozzá mennél és egész életedet és jövődet elrontanád.

— És én mégis lelkifurdalásokat érzek, Hilda.

— Lelkifurdalásokat? Hát azt hiszed, hogy boldoggá tehetted volna Ottót? Hisz ez a te részéről nyílt csalás lett volna! Az ember vagy szerelemből, vagy meggyőződésből menjen férjhez, de ne könnyelműségből vagy számításból.

— Oh, ha tudnád, milyen lelkifurdalásaim lennének, ha miattam kárt tenné magában! Képzeld, ha engem egész életemben az a gondolat bántana: te miattad ölte meg magát. E szavak után Lili fejét kezeibe temette és visszasett székébe.

Akár szép idő, akár eső!

Rózsaszálloda.

Akár szép idő, akár eső!

Kedden 21-én és szerdán 22-én a HUNGÁRIA-CSOPORT két napi vendéjátéka.

ROLAND RÓBERT,
az ismert szalon-kómikus.

IRÁNYI ILONA,
chansonette.

RÓZSA FRIDA,
kuplé-énekese.

ORMAI LUIZA,
eredeti zsidó bocher.

MR. PETERS,
állathang-utánozó

VASS FERI,
humorista.

GRANAU POLDI,
kómikus.

EHRLICH EMIL,
zeneszerző.

HENRI PIPSZ,
árnyékképek.

2 bohózat! Feltétlenül szigorúan családi műsor!
(652-3.3)

Számos látogatást kér

Kezdete 8 órakor. — Belépő-díj 1 korona.
AZ IGAZGATÓSÁG.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeli 6 1/2 óráig kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 3/4 óráig délután; ugyanazon napokon este 5-től 7-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délben gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad. A városi főgimnázium szertárai nyitva minden vasárnap délelőtt 11 órától 12-ig.

Augusztus 10. Közigazg. bizottság ülése.

— **Személyi hír.** Jankó Ágoston alispán több napi hivatalos távollét után tegnap este visszaérkezett Nagybecskerekre.

— **A főispán automobil-utja.** Megirtuk, hogy Botka Béla főispán egyik rokona társaságában automobilján nagyobb külföldi utra indult. A főispán 15-ikén hajnalban indult el Nagybecskerekre s tegnap már Drezdába érkezett. Első állomása Székesfehérvár volt s az első napon 348 kilométert tett meg automobilon. A második napon Nagyszombatig 184 kilométert, innen pedig Brünnig 167 kilométert tett meg, tegnap pedig Nimburgen és Birnán keresztül ért Drezdába. A főispán eddigi utja a lehető legkellemebb volt. A főispán Drezdából Berlinbe, majd innen Hamburgba megy tovább automobilján.

— **A nagybecskereki tűzoltótanfolyam.** Közöltük már, hogy Nagybecskereken a torontálmezei tűzoltó-szövetség tanfolyamot kezdül nyitni a torontálmezei tűzoltók részére, amelyen a tűzoltókat alaposan kioktatják a tűzoltásban ugy elméletileg, valamint gyakorlatilag is. A tanfolyam elhő 24-én kezdődnek s a vidékről érkezők elszállásáról már a tanfolyam kezdetét megelőző napon gondoskodni fog a vezetőség.

— **Szülőj-tanfolyam Nagybecskereken.** Emelítettük már, hogy Torontálvármegye f. évi augusztus havában szülőj-tanfolyamot tart Nagybecskereken a nem állami tanítók részére. A tanfolyam iránt, ugy a községek, mint a tanítók részéről igen élénk az érdeklődés. Tizennégy község külön segítséget szavazott meg a tanfolyamra kiküldött tanítóinak, míg az összes jelentkező tanítók száma már meghaladja a hatvanat. A tanfolyamra ezuttal azonban csak 25-30 tanítót vehetnek föl, akiknek költségeit és ellátását a vármegye fedezi. A tanfolyamra azonkívül a miniszter kirendelte a nagybecskereki állami tanítókat is. A tanfolyam augusztus elsején nyílik meg s 28-ikán zárul be. Az előadó Guttenberg Pál, a kézimunkára nevelő országos egyesület igazgatója lesz.

— **Csendőrök dicsérete.** Aracsról kaptuk a következő sorokat: Bocsaracz Sztéva aracsi gazda udvarában folyó hó 13-án tűz ütött ki, mely oly rohamosan terjedt, hogy rövid idő alatt az udvarban levő 4 nagy kazal szalma lángokban állott. A lángok egy pillanat alatt átcsaptak a szomszéd nádfedeles házra s így a tűz oly óriási mérvet öltött, hogy a környékbeli lakókat nagy veszedelem fenyegette. Az aracsi önkéntes tűzoltóság tüzet jelezve, hamarosan a tűznél termett s emberfeletti erővel hozzálátott a tűzoltáshoz, de kevés remény volt a tűz terjedésének megállításához, mert a nagy mezei munka miatt kevés ember maradt odahaza, kik a tűznél vizet hordhattak és az oltásnál segédkezhetek volna. Hogy a tűz mégis lokalizálva lett és a nagy veszedelem idejekorán elhárított, Székely Ferenc törökbecsei lovas csendőrörsvezető és Mikó István csendőrnek köszönhető. Nevezett csendőrörsvezető látva a fenyegető veszedelmet, erélyes fellépésével több udvarban, ahol a gőzgép cséplést, a cséplést beszüntette és az ott dolgozó munkásokat a tűzhöz rendelte ki s a tűzoltóságot ekként támogatva, a tűz továbbterjedését sikerült megátolni anélkül, hogy még nagyobb kárt okozott volna. Miért is nem mulaszthatjuk el Székely Ferenc csendőrörsvezetőnek legnagyobb elismerésünket kifejezni és mint derék, erélyes és lelkiismeretes közbiztonsági közegét e helyen is megdicsérni. Aracs, 1908. évi július hó 19-én. R a j k o v i c s Száva tűzoltótestületi parancsnok, Ajvácz Pál, titkár.

— **Országos cipészkiállítás és kongresszus Győrött.** Győrött ez évi augusztus hó 15-én országos cipészkiállítás lesz. A kiállítás iránt országos szintű nagy érdeklődés nyilvánul a cipész szakkörökben s az eddigi részvételi bejelentések már is jóval felülmúlják a pécsi kiállításon résztvevő kiállítások számát. Az előkészítő bizottság, hogy a kiállítás minél imponzánsabb legyen, július 31-ig meghosszabbította a jelentkezés záróidejét. Az ugyanakkor, a kiállítással kapcsolatosan tartandó VII. orsz. cipészkongresszusra is javában folynak az előkészületek a szövetség központi

109, német 64, román 2, horvát 1 és szerb 39. Illetőség szerint helybeli 134, torontálmezei 67, más megyei 13, külföldi 1. A tanulás eredménye szerint kitünő volt 46, jeles 51, jó 78, elégséges 28, megbukott 12 és pedig egy tárgyból 2, két tárgyból 7, három tárgyból 2 és több tárgyból 1.

Az elemi magán iskolába beiratkozott 73, kimaradt 4 és így év végén volt 69; ebből róm. kath. 59, gör. kel. 4, ág. ev. 3 és izr. 3. Anyanyelv szerint magyar 46, német 19, szerb 4. Illetőség szerint: helybeli 62, torontálmezei 5, más megyei 2. A tanulás eredménye kitünő 21, jeles 27, jó 12, elégséges 6, bukkott 3. Egy tárgyból 1, két tárgyból 2.

A népiskolába beiratkozott 299 tanuló, kimaradt 26, év végén maradt 273. Vallás szerint róm. kath. 245, gör. kel. 18, reform. 4, ág. ev. 4, izr. 2. Anyanyelv szerint magyar 63, német 187, tót 4, horvát 1, szerb 18. Illetőség szerint: helybeli 257, torontálmezei 12, más megyei 4. Előmenetelre nézve kitünő 36, jeles 56, jó 104, elégséges 49, bukkott 28. Egy tárgyból 3, háromból 12, több tárgyból 13.

Az igazgatói jelentésből még kiemeljük a következőket: A vallásos nevelésre természetesen igen nagy gondot fordítottak s minden alkalmat megragadtak, hogy növendékeikben a hitet ápolják.

Vallásos és hazafias ünnepélyt a jelentés szerint hármat tartottak. A szegény tanulókról is gondoskodás történt. 24 szegény tanulóleány-nak karácsonyfát állítottak és ugyanekkor meleg téli ruhával, cipővel, harisnyával és kendővel látták el őket. Ezenkívül a szegénységüket igazolni tudó tanulók tandíját részben egészen, részben felében elengedték.

Tanulmány céljából a tanulók megtekintették a főgimnázium természetrajzi szertárát, a „József” kórházat az egészségtan tanára vezetésével, továbbá a szőnyeggyárat.

Az ifjúsági és tantestületi könyvtár, nemkülönben a különféle szertárak igen lényegesen szaporodtak a tanév folyamán.

A jövő évre való beiratások szeptember hó 1., 2., 3., 4-én eszközöltetnek, a tanítás 5-én kezdődik.

Ezeket kívül közli még az értesítő a részletes tanítási tervet, a tanulók névsorát és osztályzatát, az internátusról való tudnivalókat, a jövő tanévre vonatkozó utbaigazításokat.

Az ügyesen összeállított füzetet az intézet előjárósága adta ki. Sz. A.

A szeszadó-törvény szentesítése. Julius 20-án megjelent az „Országos Törvénytar” (Corpus Juris) 9. száma a következő tartalommal:

XXVIII. t.-cikk. A szesz-adóról, valamint a szesztermeléssel együttesen készített sajtolt élesztő megadóztatásáról, ugyszintén a szeszkontingens megállapításáról és annak felosztásáról.

— Ne busulj annyira — mondá Hilda, barátnőjének karját simogatva — Ottó ezt nem fogja annyira a szívére venni!

— Reméljük a legjobbat — felelte Lili. — Izgatottan várom a hírt, melyet bátyám fog hozni, oh szegény ember!

— Oh a szegény Ottót igazán sajnálni lehet — viszonzá Hilda. — Ki tudja, hátha a dolognak mégis szomorú vége lesz!

— Magam sem hittem volna, hogy ilyesmit fogok tenni — folytatta Lili.

Ekkor egy csinos huszár főhadnagy lépett a szobába, komoly arckifejezéssel.

Lili és Hilda egyszerre ugrottak fel székeikből és kérdezték:

— Na, mi történt?

— Szegény ördög, nagyon sajnálom — válaszolta Ede.

— Oh Istenem — mondá Lili barátnőjére borulva. — Mi az eredmény?

— A dolognak vége van! Te, Lili, szabad vagy — folytatta Ede.

— Ah — mondá Lili megkönnyebbülve, de ismét elfogva a félelemtől, kérdezé:

— De mit csinált és mit mondott? — Mialatt ez kérdezte, iszonyu izgatottság látszott szeméből.

— Ottó nem adott igazat neked — mondá Ede. — A utóbbi időben hidegen bántál vele, ezért már el volt készülve a szakításra.

— És mit szólt a szakításhoz? — kérde Lili kissé meglepetve.

— Egészen nyugodt volt és természetesen találta azt, amit üzentél neki. Különben ő már előre gondolta — folytatta Ede.

Egy pillanatra csend állott be.

— És nem hiszem azt, amit te mondasz — folytatta Lili, megtörve a csendet. — Ez az ember sohasem szeretett engem! Hisz még csak kétségbe sem esett és nem is beszélt öngyilkosságról. Ez már mégis csak szemtelenség!

— Ange Wüste.

vezetőségében, a győri előkészítő bizottság pedig tevékeny munkát fejt ki, hogy a Győrött tanácskozásra összeülő cipésziparosok minden tekintetben jól érezzék magukat és a komoly tanácskozás mellett kellemes szórakozást is találjanak. A kongresszusra képviselőiket bejelentették eddig a következő ipartestületek: Pécs, Brassó, Szombathely, Kispeszt, Balassagyarmat, Kolozsvár, Zombor, Zalaegerszeg, Nyiregyháza, Fertőszentmiklós, Kalocsa, Sopron, Trecsén, Felsőajk, Debrecen, Székesfehérvár, Kassa, Szabadka. A kiállításon való részvételüket bejelentették eddi 290-en az ország minden részéről. A kongresszuson való részvétel bejelentési határideje augusztus hó 5. A győri előkészítő bizottság meleg, kollegiális szeretettel kéri fel az ország cipésziparosait, hogy a kiállításon minél tömegesebben vegyenek részt, hogy a magyar cipészipar ereje, produktáló képessége ne törpüljön el az ugyanezen időben Bécsben rendezendő osztrák cipészkiállítás mellett.

— **Tűz az orsovai pályaudvaron.** Orsováról jelentik: Tegnapelőtt a Máv. orsovai pályaudvarán az egyik kétemeletes épület padlásán tűz keletkezett, amely rövid idő alatt egészen elhamvasztotta a palából készült tetőt. Szerencsére sikerült a padlásról lefelé vezető falépcsőt idejekorán eltávolítani, mert így meg volt a tűzoltóság fáradozásának az az eredménye, hogy a tűz lefelé nem terjedt s a tetőzetet kívül csak az osztálymérnökségnek a padláson elhelyezett iratit, okmányait s az alkalmazott munkások munkakönyveit pusztította el. Este hét órakor a tűz el volt fojtva. A tűz keletkezésének oka eddig ismeretlen s a megindított vizsgálat fogja kideríteni.

— **Az elhanyagolt seb.** Mint Nagyszentmiklósról jelentik, az ottani állomáson dolgozó Flaton Antal nevű munkást még június hó 16-án megharapta egy kőborló kutya a bal lábujján. A seb feldagadt és gennyedésbe ment át. Atya, Flaton Jakab feljelentette az esetet a járási főszolgabírónál, de miután a kutya gazdáját kipuhatolni nem tudták, ez ügyben ítéletet nem hozhattak, de meghagyták az apjának, hogy orvosilag kezeltesse a sebet, mert különben baj lesz. Ez azonban a figyelmetlenség figyelmen kívül hagyta és mindenféle házisszerrel tovább kezelte a fut. A seb megfertőződött és a napokban a szerencsétlen fiu vérmérgezés következtében nagy kinok között elhalt.

— **Baromfi kolera.** Kiszombor községben, mint onnan jelentik, a baromfi kolera lépett fel. A betegség továbbterjedésének megállítására a hatóság a kellő óvintézkedéseket elrendelte.

— **Tizennégy éves öngyilkos.** Temesgyarmatan egy tizennégy éves gyermek vetette el magát tegnapelőtt az életet. Urbán Kristóf temesgyarmatai borbélymesternél volt alkalmazásban Kohn Miklós gyarmatai lakos József nevű, tizennégy éves fia. Valami baja lehetett a gyermeknek, mert néhány nap óta feltűnően szótalan volt. Tegnapelőtt azután hirtelen eltűnt. Keresték mindenfelé, míg végre megtalálták a ház egyik zugában, felakaszva, holtan. Hogy mi kergette halálba a fiucska, azt senki sem tudja.

— **Leugrott a robogó vonatról.** Sulyos szerencsétlenség történt tegnapelőtt este a beregszói állomás közelében. A 709. számú személyvonaton, amely este tíz óra előtt néhány perccel indul Temesvárról, utazott Mézes Károly beregszói éjjeli őr is. Mézes a vonaton elaludt és csak akkor ébredt fel, amikor a vonat már elhagyta Beregszói állomást. Egy percig sem gondolkodott, hanem felrántotta a kocsi ajtaját és leugrott a robogó vonatról. Oly szerencsétlenül esett azonban le, hogy a vonat kerekei bal karját összeroncalták. Segélykiáltásaira figyelmessé lett a mozdonyvezető, aki a vonatot megállította. A sulyosan sérült embert feltették a vonatra és a zombolyai kórházba szállították.

Buziási fürdőlevél.

Délmagyarországnak a Dunára nyújtózkodó része az anyatermészet nem különös kegyével dicsekedhetik. Törpe fenyőkön és kifejlődésökben siralmasan megakasztott bükkökben kívül alig talál a szem valamit, amiben gyönyörűségét találhatná. A vendégszobákat körülhatároló kerti dísz, rózsát és illatos füvet is ugy kellett messzebb vidékről itten meghonosítani s amit a természet a végvidéktől megtagadott, azért gazdagon kárpótolta az ipari ügyesség, mely a legszebb virágfajokat az oláh házban készült szőnyegekbe plántálta. Van is ezeknek itt csaknem akkora keletje, mint Bosznia rózsakertjeinek, melyekről az okkupáció korában, az akkori toberzékölő ellenzék lecsendesítésére azt hozták fel érv gyanánt, hogy az ottani rózsaszüreték jövedelmei busásan fedezik az okkupált tartományok összes közigazgatási költségeket.

Ha az idegen végig jár Buziásfürdő elé lakályos házsorain, csaknem lépten-nyomon szembe tűnnek az improvizált utcái bazárok, miknek árutárgyait a kezdetlegességök dacára is tisztelet parancsoló, mert serény kitartásról tanuskodó szőnyegszővések, aranszálakkal himezett párnadiszitmények és a népviselet kiegyesítő

részét képező ruhadarabok. Különlegességnek tekinti és megbecsüli is azt a házi iparágat a tehetősebb néposztály, mely korántsem sokalja az érte követelt, itt-ott románpaprikás árakat. Nincs oka e szerint a Sedan óta nagyra való germán fajnak nemzeti költőjével avval kérkedni, hogy a német nők különös tiszteletet érdemelnek, mivelhogy „virágokat fonnak a mulékony élet számára”, teszik azt bizony az egyszerű oláh parasztasszonyok is, akik homlokuk verejtékével és ügyes kezekkel szönek és fonnak a mindennapi kenyérért. Mit is kezdhetne a maga nyomorúságos helyzetében, melyet kipuoztatlan tudatlanság és ismeretek hiánya még hátrányozott mérvben súlyosbít, ha önönkeztében nem rejlenek az az áldás, melynek létét köszönheti.

Egyben az itteni lakosság nagy része követi az angolok és yankeek természetes, vagy jobban mondja természetellenes elienszenvét a mindennemű köszöntéseknek és kívánságoknak, úgy argumentálván: mi haszna a jó reggel, a jó nap és jó esteféle kívánságnak, mikor annak, aki Morpheus karjaiban családok álmokban talált kárpótlást a rideg valóság lehangoló tüneteire, úgy is a nyárelői szinompompás verőfényében gyönyörködik, annak pedig, akinek a nap hosszában magával hozott testi bajain kívül más kellemetlenségekkel, mint például a kártyavesztés okozta házi scenákkal meg kell küzdeni, amugy sem lesz már jó napja, a zajos mulatságokat és költséges szórakozásokat hajhászó elvadásznak jó lesz az esteje, még akkor is, ha nem is kívánják neki.

De még inkább elfogadható a környék tulajdonosainak az az egészséges realizmus, mely eddig legszebb hajtása a demokratikus világ felfogásának, hogy az „alászojgája” az alantjáró gondolkodás magasra felkuszó repkénye, mely a társadalom kimagasló rétegeket körülfonti ambíciójának tartja. A köszöntések iránti iszony feltűnő módon grassál az itteni gyógyforrásoknál, ahol néma kézmozdulattal nyújtják oda a gyógyhatású nedűt az arra rászorultaknak, aztán a vendéglőkben, ahol a frakkos ganymédek a borral való felülfizetéseket velők született előjogaiknak tartják, melyek uri pózzal minden fejbőlintás nélkül zsebre raknak, de a fürdőhelyiségekben is a köszönetnyilvánítást a 40 fill.-sen alul nem adják.

De mindezen könnyen elviselhető figyelem defektusok nem állanak arányban a csodatevő hatásokkal, miket az itteni források az emberi test különemű kórságokban szenvedő szerveire gyakorolnak. Valóban szörnyen veendő e tekintetben az irás szava: Merítsenek vizet a remény ujjongásával az üdv forrásaiból.

Buziásfürdő, július 20.

Dr. Klein Mór.

TÁVIRATOK.

A belügyminiszter Budapesten.

Budapest, július 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Andrassy Gyula gróf belügyminiszter tegnap éjjel a bécsi gyorsvonattal Budapestre érkezett külföldi utjáról.

A választói jog reformja.

Budapest, július 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) A politikai köröket a nyári szünet alatt most legfőképpen a választói jog reformjának a kérdése foglalkoztatja. A pluralitás elve, mely az első pillanatban minden körben visszatetszést keltett, ma már nem részeseül mindenkinél ilyen elbírálásban. Mint politikai körökben beszélnek, a pluralitást azok a függetlenségi képviselők sem perhorreskálják, akik eddig ellene voltak. A törvényjavaslat tervezetéről azt beszélnek, hogy a király állítólag kétszer is visszaadta volna Andrassy-nak, mert a király a Kristóffy-féle általános és titkos választói elven alapuló tervezethez ragaszkodott volna. Csak miután Wekerle, Kossuth és Apponyi azt mondták a királynak, hogy Magyarország speciális érdekei miatt lehetetlen az általános titkos választói jognak Kristóffy tervezete szerinti behozatala, sőt az az államérdeket veszélyeztetné, akkor fogadta el a király az Andrassy-féle tervezetet. A belügyminiszteriumban most különben serényen dolgoznak a választókerületek beosztásán, amely beosztás a főispánok s a törvényhatóságok által szolgáltatott adatok alapján történik.

A pénzügyi államtitkár szabadságon.

Budapest, július 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Popovics Sándor államtitkár tegnap kezdte meg több hétre terjedő szabadságát.

A horvát bán elégtétele.

Budapest, július 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, az osztrák kormány Rauch Pál báró, horvát bán kninini inzultusa miatt Kninin község képviselőtestületét felfüggesztette.

A bán egyébként ma reggel Budapestre érkezett s a délelőtti folyamán hosszasan tanácskozott Wekerle Sándor miniszterelnökkel. A tanácskozáson jelen volt Josipovics Imre horvát miniszter is.

Gromon Dezső öngyilkossága.

Budapest, július 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Gromon Dezső állapot tegnap óta változatlan. Javulás nem mutatkozik s így az orvosok nem igen bíznak felgyógyulásában. Ma már nyilvánvaló, hogy a volt államtitkár súlyos anyagi helyzete elől akart a halálba menekülni. Gromon ellen ugyanis az utóbbi időben 61 biztosítási végrehajtást vezettek mintegy 450 ezer korona erejéig, mely összegben több jórátája érdekelve van.

Az alsóbbrendű vasutak.

Budapest, július 21. (A „Torontál” ered. távirata.) A kereskedelmi miniszter most küldötte szét az alsóbbrendű vasutakról szóló törvénytervezetet az ország összes kereskedelmi és iparkamaráinak, azzal a közléssel, hogy e vasutak dolgában augusztus hónapban szakértekezletet hív össze.

A bortörvényért.

Budapest, július 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Sátoraljai helyről jelentik, az ottani gazdasági egyesület gyűlést tartott, a melyen elhatározta, hogy fölrítatot intéz az országgyűléshez az új bortörvény mielőbbi tárgyalása érdekében.

A balatonvidéki vasut.

Budapest, július 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Balatonfüredről jelentik, a balatonvidéki vasut építése serényen folyik és biztosra vehető, hogy az új vasut 1909. július elsején átadható a forgalomnak.

Eulenburg herceg állapota.

Budapest, július 21. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mai berlini jelentés szerint Eulenburg herceg állapotában még mindig nem mutatkozik javulás. Az orvosok azt mondják, ha Eulenburg herceg föl is gyógyul, legalább 3 hét kell hozzá, míg olyan állapotba jut, hogy a tárgyalást folytatni lehessen.

Egy lelencház rejtelve.

Budapest, július 21. (A „Torontál” ered. távirata.) San-Remoi jelentés szerint az ottani Szt. Anna apácák által vezetett lelencházban az utóbbi időben rohamosan meghaltak a lencsés gyermekek, úgy, hogy száznegyvenhárman haltak meg rövid idő alatt egymásután. A hatóság vizsgálatot indított s megállapította, hogy a lencsés halálának az oka a hiányos táplálkozás volt.

Az indiai nagy sztrájk.

Budapest, július 21. (A „Torontál” ered. távirata.) Bombay-i táviratok szerint az ottani nagy sztrájk még folyton tart. Tegnap a sztrájkolók összetűztek a rendőrséggel, miközben a rendőrök több sztrájkolót megöltek.

Határidő-üzet.

Budapest, július 21. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárhatkor a következő árakat jegyezték: Buza (októberre 1908.) . . . 22.48 — —
Rozs (októberre 1908.) . . . 19.04 — —
Zab (októberre 1908.) . . . 16.78 — —
Tengeri (augusztusra) . . . 14.56 — —
Tengeri (új, októberre) . . . 15.24 — —

Mi a legjobban bevált, a bel- és külföldi le- első tekintélyű és sok ezer orvosától ajánlott társzer egészséges és belbajban szenvedő gyermekek és felnőttek részére; nagy tápértékű, előegíti az izom és esontkepződést, szabályozza az emésztést és a használatban olcsó. „A eseesemő” című tanulságos füzet ingyen kapható az elárusító helyeken vagy R. Kufeké-nél, Wien III.

58-32

Közgazdaság.

Megyénk lótenyésztésének mizériái.

A gazdálkodónak a földmívelésen kívül az avval el nem választható állattenyésztés képezi főfoglalkozását, egyszersmint jövedelmi főforrását.

Ahol elegendő a haszonállat, ott szegénység nincs. Mig a gazdasági terményeket éres előtt értékesíteni, az elítélendő előre eladástól eltekintve, nem lehet, addig a jószágot bármikor lehet pénzzé tenni és hozadékuk, vagyis a haszon kisebb befektetésnél is sokkal tekintélyesebb a földmívelésnél.

Földmívelési miniszterünk annyit tett az állattenyésztés érdekében, mint több elődje együttesen. Mindamelllett legutóbbi alkotásából hiányzik a lótenyésztés haladásának biztosítása érdekében teendő intézkedések. A legnagyobb haszon a lótenyésztésnél érhető el és mégis a lótenyésztés részesül a legkisebb támogatásban és mondhatni nem eléggé célirányosan.

Mindenféle apaállatokról van gondoskodva, csak tenyészménekről nincs. Az állami mén-telepek nem elégítik ki a szükségletet. És itt a hiba. Megyénk nagyon sok községe felajánlotta az állami mén- és ménkatonák teljes ingyenes ellátását és mégsem kaptak méneket.

Az állami mén-ek elhelyezését az ugynevezett hármass bizottság javasolja. Javaslata csaknem megdönthetetlen. Így jutnak állami mén-ek oly községekbe csaknem fejes számmal, ahol bizottságilag tenyésztésre alkalmasnak talált feles számu magánmén-ek vannak, míg egyetlen egy engedélyezett magánmén-nel sem bíró községek kérelmük dacára sem jutnak apaállatokhoz.

Ha százmilliókat emészt fel hadügyünk, talán lehetne még egy kis milliócskát a különféle parádés és reprezentáló tételeknél lenyesni és a mén-telepek szaporítására és kibővítésére áldozni.

Végeére az egyes polgárok jóléte az ország erejét és tekintélyét emeli, azt előmozdítani hazafias kötelesség.

Ajánlom az ügyet a megyei gazdasági egyeslet és állattenyésztési felügyelő urak figyelmébe, a kik hivatva vannak az ügyet dülöre vinni. Mert keresztbe font karokkal nézni, hogy 800—1200 anyakancákkal rendelkező községek állami mén-ek nélkül maradjanak, nemzetgazdasági öngyilkosság. Csenta, 1908. évi július hó 17-én.

Grandjean Géza,
kö s. jegyző.

Szerkesztői üzenetek.

H. I. (Bucsun). Sajnáljuk, de nem közölhetjük.

G. G. (Csenta). A közlendők közé tettük.

St. L. V. (Fekete mocsár). Nem közölhető.

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

1212/1908. sz. Dobrica község előjáróságától.

Arlejtési hirdetmény.

Dobrica község képviselőtestülete elhatározta az **uzurpált területek felmérését** és a **dülő utak rendezését**, miért is felhivatnak a mérnök urak, hogy zárt ajánlatokat **1908. évi augusztus 20-ig** sziveskedjenek a község előjáróságánál bemutatni. Az ajánlatok felett a községi képviselőtestület fog határozni.

Bővebb felvilágosítást nyújt az alólírott előjáróság.

Dobrica, 1908. évi július 13.

Zsivanovics Mihály, Jankovics Dusán,
bíró. 645-3.3 jegyző.

3392/1908 sz. A nagyikindai járás főszolgabírájától.

Pályázat.

Bocsár községben üresedésben levő községi **irnoki állásra** pályázat hirdettetik. Javadalmazás 600 kor. évi fizetés.

Felhivatnak pályázók, hogy ezen állásra pályázati kérvényeiket **f. évi augusztus 15-ig** a nagyikindai szolgabírószághoz nyújtsák be. Előírt elméleti képzettséghez, erkölcs magaviseletet és eddigi alkalmaztatást igazoló bizonylatok a kérvényhez csatolandók. Nagyikinda, 1908 évi július 15.

Horváth Zoltán,
főszolgabíró.

656-32

Versenytagyalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság pályázatot hirdet a következő építkezési és javítási munkálatok végrehajtására:

Tételek száma	Megnevezés	A kincstár részéről előirányzott költség		A hitközség fizet a kézi és írás napszámok megváltása fejében		Jegyzet
		K.	f.	K.	f.	
I. Bács-Bodrog vármegyében:						
1	Kuczarán a g. kath. lelkészlak és káplán lakás javítása	3647	15	218	35	ad 2. A 30 korona összeg a fuvar megváltására szolgál; a kézi napszámokat természetben fogja a község kiszolgáltatni
2	Szépligetén a r. kath. templom és lelkészlak javítása	3254	12	30	—	
3	Bács-Szt. Ivánon a r. kath. templom és lelkészlak javítása	1360	51	57	15	
4	Dávodon a r. kath. templom és lelkészlak javítása	2266	56	132	08	
5	Kulán a r. kath. lelkészlak javítása	1644	22	116	01	
II. Temes vármegyében:						
6	Szent-Andráson a róm. kath. lelkészlak javítása	1827	42	216	03	
7	Temes-Moraviczán a r. kath. lelkészlaknál javítások	1867	—	132	90	
III. Torontái vármegyében:						
8	Grabácon a r. kath. templomnál és lelkészlaknál javítások	3784	—	229	53	ad 9. A kézi és írás napszámokat természetben fogja kiszolgáltatni a község
9	Kiskomlóson a róm. kath. templom és lelkészlak javítása	4223	48	—	—	
IV. Krassó-Szörény vármegyében:						
10	Weitzenriedi r. kath. lelkészlaknál javítások	3119	02	207	71	

A zárt írásbeli versenytagyalás Aradon a kir. jószágigazgatóság hivatalos helyiségében 1908. évi augusztus hó 16-ik napján délelőtt 10 órakor fog megtartatni

Pályázni mindegyik munkálatra csak külön-külön lehet és ajánlatok csak a jószágigazgatóság segédhivatalánál beszerezhető mintalapokon tehetők.

Ajánlattevők tartoznak az ajánlott összeg öt (5%) -ának megfelelő készpénz vagy elfogadható értékpapirokból álló bántpénzzel terhelt, ivenként 1 koronás bélyeggel ellátott, lepecsételt és kellő felirással ellátott írásbeli ajánlataikat a versenytagyalás megkezdéséig a kir. jószágigazgatóság segédhivatalának igazgatójánál benyújtani.

Az ajánlatnak tartalmazni kell ajánlattevő azon nyilatkozatát, hogy a versenytagyalási és szerződési feltételeket ismeri s magát azoknak aláveti. Az ajánlatban az ajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó.

A költségvetési iratok és vállalati feltételek a hivatalos órák alatt a kir. jószágigazgatóság segédhivatali igazgatójánál megtekinthetők.

Elkészt ajánlatok, utóajánlatok vagy táviratok nem fognak figyelembe vétetni. A kincstári jószágigazgatóság fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezett szó és írásbeli ajánlatok közül szabadon választhat.

Aradon, 1908. évi július hó 14-én.

M. kir. államjószágigazgatóság.

(Utánnomás nem díjazatik.)

BUZIÁSI PHÖNIX

ASVANYVIZ

VESE ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL MINDEN VIZET FELÜLMUL.
KELLEMEZ, KISSÉ SAVANYKÁS IZÚ, VASMENTESITETT,
SZÉNSAVDUS. RENDKIVÜL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.

ORVOSILAG AJANLVA. ORVOSILAG AJANLVA.

Ivógyógyomlóra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemenede idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásnak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

Muschong buzaiási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.

Nagybeoskerekeli főlerakat: WEHNER JÓZSEF ügynöksége. Kapható Schlesinger D. fűszerkereskedésében (a főpostával szemben), minden fűszerüzletben, vendéglőben és kávéházban. 463-153.83

Nyomatott Pleitz Fer. Pál kiadónál Nagybeoskerekén.

Hirdetmény.

Ernesztháza községnek mintegy 8350 hold és 971 □-ölnyi területéről a

vadászati jog

1908. évi augusztus hó 1-én kezdődő 6 (hat) évi időtartamra f. évi július 23-án d. e. 10 órakor Ernesztháza községében tartandó nyilvános szóbeli árverésen haszonbérbe fog adatni.

A részletes árverési feltételek Ernesztháza község jegyzői irodájában a hivatalos órák alatt betekintheők.

Ernesztháza, 1908. évi július 16.

51-3.3

Ernesztháza község előljárósága.

1359/1908. sz.

660-3.2

Árlejtési hirdetmény.

Csenta község épületeinek tatarozási munkálatai ki fognak adatni f. évi július hó 27-én d. e. 9 órakor a tanácsteremben megtartandó nyilvános árlejtésen 3000 kor. költségvetési kikiáltási ár mellett.

Erre vállalkozók azzal hivatnak meg, hogy a részletes tervek és költségvetések a jegyzői irodában bármely hétköznap délelőttjén megtekinthetők.

Csenta, 1908. évi július 15.

Grandjeán Géza,
jegyző.

2350/1908. sz.

Az alibunári járás főszolgabírájától.

Pályázati hirdetmény.

Torontálvármegye alibunári járáshoz tartozó Dobriczai körorvosi állás, mely körhöz Dobricza, Iláncsa, Ferdinándfalva, Számos és Kismargita nagyközségek tartoznak, lemondás folytán megüresedvén, ezen állásra pályázatot hirdetek. Kérem mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883: I. t.-c. 9. § a és az 1876: XIV. t.-c. 143. §-ában körülírt képesítésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám folyó évi augusztus 10-ig nyujtsák be.

Ezen állás javadalmazása a következő: 1. Évi fizetés 2000 kor. 2. Községekbe hivatalos látogatáshoz természetbeni fuvar. 3. A látogatásokért a megyei szabályrendeletben meghatározott látogatási díjak. 4. A 3000 lakossal bíró székhelyen, Dobriczán a halottkémlési és husvizsgálati teendőkhöz szabályrendeletileg megállapított díjak.

Ezen javadalmazással szemben a megválasztandó körorvos köteles a körhöz tartozó községeket hetenként kétszer meglátogatni, az orvosrendőri teendőket végezni és a szegényeket ingyen gyógykezelni.

A lakosság szerb ajku, a szerb nyelv bírása kívánatos.

A körorvos köteles állását megválasztása után legkésőbb 15 nap alatt elfoglalni és a torontálmegyei orvosi nyugdíjintézetbe belépni.

Alibunár, 1908. évi július 15.

Radonits,
főszolgabíró.

655-3.3

Ajánlati hirdetmény.

A bégaszentgyörgyi gör. kel. szerb egyházközség részére végzendő

paplak építése körüli

és 1685 kor. 92 fill. költséggel előirányzott föld-, kőműves- és ácsmunkának elvállalása iránt f. évi július hó 26-ik napján d. u. 2 órakor írásbeli ajánlati tárgyalás lesz megtartva.

Részletes költségvetés, terv és szerződési minta a bégaszentgyörgyi gör. kel. szerb egyházközség előljáróságánál betekintheők. Ugyanott lefizetendő az előirányzott összeg 10%-a bántpénz gyanánt.

A bégaszentgyörgyi egyházközség előljárósága.

661-3.2